

Roma, el melic del món

Durant els segles I i II, els romans van arribar a creure que la seva Ciutat dels Set Turons s'havia convertit en el melic del món. I tenien bones raons per a fer-ho: d'un cap a l'altre de la Mediterrània, i encara més enllà, els pobladors parlaven el llatí i dedicaven temples al diví emperador. Van ser dos-cents anys de pau, al llarg dels quals es van bastir els fonaments de l'actual civilització occidental. Ara bé, aquella *pax romana* havia tingut un preu molt alt: la pèrdua i l'esclavatge d'incomptables vides i l'extinció de cultures i de pobles sencers.

“Veni, vidi, vici”

En el segle I aC, quan semblava que res no podia aturar l'expansió de Roma, la República va començar a trontollar. Els rics es repartien el botí de les conquestes i esdevenien més rics, alhora que lluitaven entre ells pel poder. Al camp, els camperols s'arruinaven perquè el servei a les legions els impedia de treballar la terra i no podien competir amb el baix preu del blat importat ni amb els grans terratinents. I a ciutat, l'ús dels esclaus va deixar sense feina molts artesans i obrers. Al final va esclatar una llarga guerra civil, de la qual va sortir vencedor Juli Cèsar.

Juli Cèsar va arribar a governar com a únic senyor de Roma. I tot i que els membres del Senat el van assassinar l'any 44 aC, la República ja no es va poder recuperar. Havia nascut un nou model polític: l'imperi.

En *La vida dels dotze cèsars*, l'historiador Suetoni explica com va celebrar Juli Cèsar les seves victòries:

“El dia del triomf sobre els gals va pujar al Capitoli a la llum de les torxes que portaven en canelobres quaranta elefants, afilerats a dreta i esquerra. En el triomf sobre el Pont va fer portar al capdavant de la desfilarada, enmig dels trofeus, un rètol que deia: ‘*Veni, vidi, vici*’ [‘Vaig arribar, vaig veure, vaig vèncer’] i que volia expressar la rapidesa amb què havia enllestit la guerra.

»A cadascun dels soldats d'infanteria de les legions veteranes els va donar vint-i-quatre mil monedes en concepte de botí, a més de les dues mil que els havia pagat al principi de la confrontació civil. També els va assignar terres. Entre el poble va repartir, a més d'uns noranta quilos de blat per persona i la mateixa quantitat de lliures d'oli, les tres-centes monedes per cap que els havia promès temps enrere, i cent més encara per a compensar el retard.

»Va oferir espectacles de tota mena: un combat de gladiadors, representacions teatrals, jocs de circ, competicions... En els jocs de circ, els joves nobles van conduir quadrigues,¹ bigues² i cavalls d'acrobàcia; es van celebrar espectacles de caça durant cinc dies, hi va haver un combat entre dos exercits formats per cinc-cents soldats d'infanteria, vint elefants i trenta cavallers per bàndol...”

Uns que la passen magra

Però allò que per als romans era motiu de celebració, per als vençuts podia significar la més gran de les desesperacions. Publi Corneli Tàcit reporta en els seus *Annals* el destí que va disposar el general romà Domici Corbuló als defensors de Volàndum, una ciutat d'Armènia rebel·lada contra l'emperador Neró...

“Després d'inspeccionar les defen-

ses i preparar l'assalt, Corbuló va encoratjar els seus soldats i els va animar a pensar en la glòria militar i en el botí. [...] Va ser tan gran l'ardor de l'exèrcit en el combat que abans de la tercera part del dia les muralles s'havien buidat de defensors i tots els enemics d'edat adulta eren morts. Nosaltres no vam perdre cap home i ben pocs van ser ferits. Els vells, les dones i els nens van ser venuts com a esclaus i la resta del botí va ser per als vencedors.”

Uns que s'atipen de valent

Ara, no tots els pobles conquerits per Roma van córrer la trista sort dels habitants de Volàndum. A aquells que se'ls van sotmetre voluntàriament, els romans els van respectar la vida i la llibertat a canvi del pagament de forts tributs i de l'expropiació de les millors terres. Hem de tenir present, d'altra banda, que la civilització romana, culturalment i tècnicament molt desenvolupada, enlluernava i seduïa els pobles més endarrerits.

Els models de vida romana es van anar imposant de manera persistent, sobretot entre les aristocràcies, que ben aviat van començar a vestir i a comportar-se segons els costums de la metròpoli. Entre aquests costums hi havia el d'organitzar costosos banquets. Horaci ens descriu en les seves *Sàtires* un sopar d'allò més animat: